

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — — — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hiyatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

A „szomorú“ ellenzék.

Irta: *Kossuth Ferenc.*

Bad-Nauheim, június 20.

A munkapártnak e hó 19-én tartott értekezletén Lukács László miniszterelnök azt mondta, hogy: ámbár súlyos támadásoknak vannak ök — már mint ök, a munkapártiak — kiteve az „elszomorodott“ ellenzék táborából, azt hiszi, hogy mikor „a szenvedélyek majd higgadnak“, az ország „minden hazafias polgára hálával fog megemlékezni arról a pártról, amely az országnak visszaadta parlamentjét.

Midőn az ember ilyen kijelentéseket hall, szinte megáll az esze.

Lukács László tehát azt hiszi, hogy ök visszaadták az országnak parlamentjét azzal, hogy megteremtették az erőszak uralmát: hogy bünös és gonosz precedenst teremtettek a vak és vad erőszakból; és precedenst teremtettek abból, hogy rendőri karhatalommal dobassanak ki a képviselőházból az országgyűlési képviselők és szuronyerdővel őriztessék a képviselőház bejárata, nehogy oda valamiképp visszamenjenek azok, akiket az ország kerületeinek nagy száma oda küldött.

Én pedig azt hiszem, hogy ezzel hosszú időkre elvették az országtól a parlamentjét s megmutatták bel- és küllellenségeinknek azt, hogy magyar emberek is nagyszámmal kaphatók egy ilyen reitenetes merénylet elkövetésére.

Majd akadnak Tisza István példájának követői; ha makacsul ellentáll egy képviselő nekik, majd kidobják; akad talán elnök, aki még Lukács Lászlót is kidobhatja, mert más véleményen lesz, mint ő.

Ha megörténnék az, amit Lukács jósol, hogy az ország minden hazafias polgára hálás lesz azért, mert rendőri karhatalommal kizárták a parlamentből azoknak nagy részét, akik mindvégig megmaradtak amellett az álláspont mellett, amelyet Tisza nagy tüzzel, Lukács nagy benső kételkedéssel, de nyilvánosság előtt még ő is nagy erővel vallott, hogy t. i. az ország létező jogállományát és elsősorban az újonc megajánlási jogot megsérteni nem szabad, ha megtörténnék ez: akkor eljutott volna ez a szegény Magyarország oda, hogy elvesztené alkotmányosságát; mert ezt többé sem megérteni, sem megvédeni nem képes és a mostani nemzedék nem jog-fentartására termett volna, hanem szolgaságra, amit minden bizonynyal meg is kapna.

De annak az ellenzéknek, melyet „elszomorodott“-nak nevezett Lukács László, egyik tényleg elszomorodott tagja, aki a szélsőséget mindig kerülte, de hitt nemzetében és a sok csalódások dacára, melyek az utóbbi időkben érték, még is hisz benne, ennek az elszomorodott ellenzéknek egyik tagja, egészen

mást jósol. Az ellenzék ez elszomorodott tagja én vagyok.

Én azt jósolom, hogy midőn nem a „szenvedélyek higgadnak“, — mert csak is azért merte, még a fanatizmusában vakmerő Tisza István is, megtenni azt, amit tenni mert, mivelhogy az országban a szenvedélyeket elaltatták a nép kebelében, — hanem midőn felébred az a nagy és szent szenvedély, mely a magyarnak disze volt mindenkoron, a haza szeretetének és feltésének szenvedélye: akkor nem hálát fog érezni a magához jött nemzet azok iránt, kik szuronyt alkalmaztak a nemzet törvénybe iktatott jogainak védelmei ellen, hanem azt az érzelmet, amely lassan bár, de mélyen behatol a nép lelkeibe és ott lobogván, évtizedekig ki nem alszik.

Tisza Istvánnak volt már egy öse, aki iránt így érzett a magyar nép évtizedekig s ezt az érzelmet csakis Tisza István apósának, Lászlónak, a haza védelméért a csatateren kapott súlyos sebei és édes apjának, Kálmánnak, hosszú időig a haza jogaiért folytatott erős küzdelme, törölték ki a nép lelkületéből. Ha fölébred a nemzet és a nép széles réteg i tudomást vesznek arról, hogy a míg aludt a magyar szellem, miket merészeit megtenni Tisza István azokkal, kik a magyar haza jogaiért (tulzó vagy nem tulzó módon — mert ez mindegy) küzdöttek: akkor újra föltámad a nép lelkében a Tisza „administrator“ iránt táplált érzelem, de most Tisza István iránt.

Azt a miniszterelnököt pedig, aki elég gyenge volt arra, hogy egy eljárást, amely őt magát is felfalta, megtörténte után helyesljen, el fogja söpörni a közfelháborodás, ami csak akkor maradhat el, ha a nemzetnek már egyáltalán nem lenne ereje az élethez. De mert ez az erő még megvan benne: el is kell jönnie — a felháborodás tisztító viharának.

Lukács László miniszterelnök még egy nappal azelőtt, hogy a Tisza forró láza kitört, velem a békéről beszélt; hogyan beszélhetett volna velem a békéről, ha ama forró láz kitöréséről előzetes tudomása lett volna? Ámde, ha mégis volt arról előzetes tudomása és velem mégis a békéről beszélt: akkor ennek az eljárásnak a jellemzését rábízom magára Lukács Lászlóra. Azonban én azt hiszem, hogy Tisza áthömpölygött Lukácson is; és most ő a „győzők“ vezére; azoké a győzőké, a kik a magyar parlamenti intézményt úgy mentették meg, hogy szuronyok védelme alatt sirját ásták.

— A munkapárt országgyűlési értekezlete ma vagy holnap királyi kéziratral három bónapig elnapoltatja a Ház üléseit. A szuronyok védelme alól tehát haza kerülnek a munkapárti alkotmánytiprók, hogy gyalázatos viselkedéseik babérain pihenjenek. A nemzet pedig nem pihen. Népgyűléseken ad kifejezést méltó felháborodásának országszerte.

Népgyűlés Székelykeresztúron.

A székely anyavárvs hazafias polgárságának, Székelyudvarhely népének erőteljes mozgalma az egész vármegyére kihatótt. Mult vasárnap Székelykeresztúr és vidékének népe tartott hatalmas tiltakozó népgyűlést az Isten szabad ege alatt, a város piac-terén.

Képviselve volt e gyűlésen a járás községeinek igen nagy része, ugyszintén Székelyudvarhely város polgársága is tekintélyes számban.

Az országgyűlési képviselők közül Dr. Valentsik Ferenc volt jelen, akit a kíséretében levő polgársággal együtt, a vasuti állomáson Papp Mózes, a székelykeresztúri függetlenségi kör elnöke üdvözölt meghatóan lelkes beszéddel. Erre Dr. Valentsik képviselő beszélt hasonló lelkesedéssel, az állomáson zászlóval és zeneszóval megjelent nagy közönség hatalmas éljenzésétől kísérvé.

A menet a siménfalvi fuvózenekarral élén egyenesen a népgyűlés helyére vonult. Itt rövid szünet után, mely alatt a zenekar játszott, megkezdődött a népgyűlés.

Papp Mózes elnök üdvözölte a népet, a székelyudvarhelyi testvér pártot és a vármegye egyetlen függetlenségi képviselőjét. Gáspár Balázs szölt az anyaváros pártja nevében és beszédével valósággal lelkesedésre hangolta a gyűlés tagjait s Tiszát és a kormányt elítélő, elkeseredett közbekialtásokat váltott ki a tömegből.

Dr. Valentsik Ferenc képviselőt hatalmas, lelkes éljenzés fogadta az emelvényen. Óriási hatással beszélt. Ismertette a jelen szomorú állapotokat, melybe Tisza István gróf és a hirhedt munkapárt sodorta bele a nemzetet. Elismerte, hogy a nemzet is hibás, mert engedte magát megvesztegetni: Hibás a függetlenségi párt is abban, hogy szétszakadt, holott a magyar történelem eléggé igazolja, miképp itt, ez országban csak két pártnak szabad lennie, miután az emberek is kétfélék: becsületes és becsstelen a mint Rákóczi idejében s azután is voltak: kurucok és labancok. Hallgatóságának szívébe véste, hogyan járt el a kormány a nemzet javára most már ismét szövetkezett ellenzékkel szemben. Mily csekély kívánsága volt a pártoknak s minő felháborító módon utasította vissza ezt is a kétész eszközökkel gyűlt, alkotmányellenesen romboló, burkolt abszolutizmussal operáló munkapárt. Ma már nincs alkotmány. Rosszabb helyzetben van az ország a nyilt abszolutizmusnál. (Éljen a köztársaság! — zugta a tömeg.) Mikor pedig Tisza nevét említette, állandóan: le vele, akasztófára való gazember s más ehhez hasonló szidalmak között, egyik székely messze hallhatóan kiáltotta, hogy mihelyt falujába hazaérkezik, Tisza nevű kutyáját, azonnal elpusztítja. A képviselő hatalmas beszéde, mely az ellenzék erős, megdönthetetlen hazafias álláspontját teljes mértékben igazolta, mindenütt mély hatást keltett.

Lőrinczy István unitárius esperes a népgyűlésekről és közvetlen az általános vá-

lasztói jogról tartott hatalmas, gyújtó hatású beszédet. (Pálffy Jenő főszolgabíró leintőleg integetett egyik lelkes székelynek, aki erre hangosan visszavágott: — Nekem hiába integet. Maga nem generális! Nagy hahota kísérte a visszahuzódó főbíró baklövését.) Lőrinczy esperes markáns vonásokban adta tudtára a népnek, hogy Tiszák most is általnak nézik s azért nem akarnak jogot adni, mert hatalmukat, befolyásukat féltik. Oda kiáltotta: Csócselék! Becsüld önmagad, ismerd meg önerődöt, tarts ki a nemzet követelése mellett és feltétlenül győzni fogsz, mert az igazságos fegyvereket az Isten is segíti! Lelked és értelméd egész erejével küzdj! Szeretlek, veled harcolok, mert belőled lettem s ha kell éretted meghalok!...

A zugó taps és éljenzés után Orbán János róm. kath. plebános lépett a népgyűlés elé. A rokonszenves, általános kedvelt pap, gyönyörű beszédet mondott Bach-korszakáról szolt és a Tisza folyó féktelen, piszkos áradatát hozta kapcsolatba szónoki mestermódon. Hangsúlyozza, hogy Tisza grófot és az erkölcstelen munkapártot ideig-óráig a burkolt abszolútizmus tartja fenn...

E közben zuhogó zápor keletkezett. Valósággal ömlött az áldás, melyből egyidő óta náponkint kijut, — a föld népének már nem nagy gyönyörűségére. Azt lehetett hinni, hogy szétmegy a nép s megszakad a gyűlés. Nem. A szívós székelyek, kiket nem parancs, nem hivatalos presszió hozott össze, hanem saját becsületés lelkiismeretük vonzott a népgyűlésre, kitarítottak. Mikor a zápor legveszettebbül ömlött, egyik atyafi azzal lelkesítette a többi: Tisza Pista sokkal jobban megverte a magyar alkotmányt, mint ahogyan most bennünket ver a zápor! És a zápor alig mult, ismét visszanyerte előbbi képét a székelyek széleskörű, tömött sora. A szónok folytathatta beszédét.

A nép csak látszólag nyugodt, — mondotta — de annál erősebben kitör majd elkeseredtségének elementáris ereje az új választások rendén. Akkor hiába munkálkodik a hatalom, a szuronyok összes erdeje sem fogja kényszeríthetni, hogy a most erőszakoskodó, képviselőit brutálisan kitiltó, az országházából kihurcoltató munkapárt mellé álljon. Szuronyokkal ideig-óráig mindent lehet csinálni, de egyet nem: a szuronyokra ráülni és onnan kormányozni nem lehet. Majd jönni fog a választások ideje, amikor a nemzet igazi felháborodása fényes elégtételt szolgáltat a szövetkezett ellenzéki pártoknak. Addig tömörülni kell, hogy oda kiálthassuk a hatalomnak: Magyar nemzet, uralkodj saját országodban és üzd ki a kufárokat megszentelt hajlékodból! Ha igazi öntudatra ébred a nemzet, sem pénz, sem hatalom az igaz ügy, a haza érdeke mellől eltántoritani nem fogja.

Deák Miklós székelyszentmihályi unitárius lelkész, az unitáriusok aranyos lelkű, fényes tudású, lebilincselő előadású papja szolt a néphez oly hatással, a minőt csak ő képes elérni a szívek mélyéig érő szónoki képességével. Valóságos ébresztőt fujt a magyar történelem kurucainak tárogatóján, mely édes-bus hangokat váltott ki hazafias szívéből. Megfujták a riadót. Ébredj! Ébredj te elárult, szegény, szegény magyar nemzet, mert ég a házad, pusztul a vagyoned, legdrágább kincsöd, alkotmányod van veszélyben. Ma-holnap annyi idő sem marad, hogy neved sirkövedre véssed! Így kezdte beszédét és ebben a tónusban elmondotta nemzetünk történetének sötét lapjairól a vér-lázító eseményeket s jellemezte a jelent, mely folytatása a gyalázatos multnak. Tizenöt év óta küzdünk az elnyeléssel fenyegető katonai terhek ellen és most a bécsi Burg kapuján bebocsájtásért zörget Tiszalukács s a munkapárt erőszakos hazaárulása árán a javaslat. Azonban ezzel szem-

bén a magyar nemzet templomából kihurcolták képviselőinket. Egyszer, egyetlen egyszer sértették meg a formát, — mondják ők. Egyszer szurták át a nemzet szívet, de ez halálos sebet hagyott alkotmányunkon. Hát hiszen a Tiszát üdvözlő Görgei is csak egyszer árulta el a hazát Világosnál. Jézus-Krisztust is csak egyszer feszítették keresztre a gonoszak, de feltámadott. A nemzet alkotmánya, törvényhozó rendje is fel kell támadjon.

A mely nemzetnek annyi vértanuja volt a multban, a jövőjét félteni nem szabad. Nem is félti. Hiszi, hogy a választások idején eljön a leszámolás napja, melyen számon kérjük a most tobzódó, örvöngésükben végtelenségig erőszakoskodó munkapárttól elkobzott jogainkat. Akkor az ország, a nép kezébe kerül az ostor, melyet most ők csatogtatnak a nemzet fájó testén, ezeréves szabadságán. És akkor, midőn majd ismét közibénk jönnek, kezeinket szorongatják, vállainkat veregetik, kétszínűen oly nagy szeretetet mutatnak, akkor legyen eszén mindenki s fizesse vissza az átkozott rombolóknak mostani tetteit. S ha ezt teszi, ismét áldás lesz a nemzeten és felvirul a haza. Ha pedig gyáván meglapulna, engedné magát barom-módra áruba bocsátani, akkor méltóvá lesz Kossuth Lajos rettenetes átkára. Ezt a nemzet magára nem veheti, nem is veszi, hanem az apostollal fog szólni az árulókhöz: ki innen, vesszetek a ti pénzetekkel együtt!...

Végül betérjesztette a következő határozati javaslatot, melyet a népgyűlés egyhangulag, nagy lelkesedéssel fogadott el:

1. A népgyűlés hazafias elkeseredéssel látja a magyar parlamentben az utóbbi időben történt súlyos jog- és alkotmány sértéseket s ezért bizalmatlan a kormány iránt. Tiltakozik a kiszámíthatatlan veszedelmekkel járó parlamenti erőszakosság ellen s az ellenzék kihurcolása után hozott törvényeket munkapárti határozatoknak tekinti.

2. Követeli a népjogoknak, nevezetesen a demokratikus választói jognak nemzeti jellegünk megvédése mellett minél szélesebb alapon leendő kiterjesztését.

3. Rendíthetetlenül ragaszkodik a szövetkezett ellenzéki pártokhoz s velük együtt a legmesszebb menő törvényes küzdelemre kész mindaddig, míg a törvényhozás vissza nem állítatik régi állapotába. A küzdő ellenzék ez alkalommal is üdvözlő s nagy alkotmányvédő munkájától várja a teljes jogrend helyreállítását.

Vizy Flóris székelyudvarhelyi műasztalos-mester polgártársunk szolt ezután hatalmas, messze hallható hangján. Szervezkedésre buzdította a népet és rendíthetetlen összetartásra, mely olyan erőt biztosít, hogy azon a hatalom minden eszköze megtörik.

Papp Mózes elnök bezáró szavai következtek. Lelkes, elismerő köszönetet mondott a népgyűlésnek, hogy ily kitartóan meghallgatta a szónokokat. Kiemelte a nap jelentőségét, melyre Székelykeresztúr és vidékének népe igazán büszke lehet. Az egyházak vezérei együttes erővel küzdenek valláskülönbség nélkül a szövetkezett ellenzék lobogója alatt. Kiemelte Orbán plebánost és különösen is üdvözlötte, hogy a hazafias ügy előmozdítása mellé állott. „A palást, az igazi pap” első helyen küzd a függetlenségi lobogó alatt — mondá. Hogyne lenne győzelmes az ilyen testvéries egyetértéssel folytatott harc!?

A népgyűlés berekesztése után a zenekar játszott. Majd a közönség csend- és rendben szépen széteszolt. A kirendelt hat szál csendőrnök semmi dolga nem akadt. E helyett ők is beálltak hallgatóságnak.

Hiányos lenne tudósításunk, ha a „Csilag”-vendéglőben történekről elfeledkeznénk. Gyűlés után a függetlenségi kör vezetősége

és a székelyudvarhelyiek szívesen látott vendégként itt vacsoráztak. Fesztelen társalgás, székely testvéries egyetértés jellemezte a jó hangulatu társaságot, mely fél kilencig maradt együtt a székelykeresztúri zenekar élvezetes játéka mellett.

Az első fogásnál — jó magyar szokás-hoz híven — megindult a pohárköszöntések kifogyhatatlan sora, melyet Gáspár Balázs nyug. tanár, pártelnök kezdett meg; éltetvén a székelykeresztúri ellenzéki férfiakat, kik oly szép példáját adták hazafias összetartásuknak. A párt elnökét, alelnökeit köszöntötte és további sikert kívánt működésükre. Dr Elekes Dénes ügyvéd, a párt jogtanácsosa, Székelyudvarhely polgárságát; Papp Mózes igazgató, elnök pedig Dr Válcsik Ferenc orsz. képviselőt, mint az „Udvarhelyvármegyei Szövetkezett Ellenzék” hivatott vezérét; Lőrinczy István esperes, alelnök, Gáspár Balázs elnököt; Orbán János plebános, alelnök, a véletlenül jelenlevő Dr Paál Árpád vármegyei főjegyzőt, mint a közigazgatási tisztviselőket mintaképpét köszöntötte fel.

Dr Válcsik Ferenc orsz. képviselő gyönyörűen fejtegette a nemzet történeti multját, összekapcsolva a jelennel. Azon hitben van, hogy ha az ország öntudatra ébred, épen úgy eltűnik a munkapárt, amint megsemmisült romboló előde, a november 18-ikába fuladt szabadelvű-párt. Az egyetértésre, rendíthetetlen összetartásra üritette poharát. Papp Mózes a székelykeresztúri három pap alelnököt és negyedikül Deák Miklós székelyszentmihályi papot, a kiváló szónokot, mint igazi hazafiakat üdvözlötte. Beszédét így fejezte be: Adja Isten, hogy egyetlen pap se akadjon, aki a mai hazafiatlan törekvésű munkapárti politikával palástját szennyezze és népe előtt meggyalázza.

Az igazi függetlenségi, tényleg a nemzeti ügy szolgálatában álló, fontos szerepet betöltő sajtóról sem feledkezett meg Deák Miklós. Meleg szeretettel köszöntötte annak hivatott képviselőjét: Betegh Pál lapszerkesztőben, mint aki a nemzeti küzdelem idejétől fogva önzetlenül, saját anyagi károsodását, a hatalom folytonos üldöztetését szenvedve, rendíthetetlen kitartással küzd ma is az ellenzék oldala mellett.

Az aranyos kedélyű Gálffy Kálmán ny. főszolgabíró beszelt ezután, üdvözlötte Dr Válcsiket, aki mindnyájunknak képviselője s így a székelykeresztúr-vidéki függetlenségi érzelmű polgároknak is. A munkapártiakkal szintén foglalkozott, élénk derűtséget keltve. Ugron Zoltánnak — ugymond — egyetlen jó szándéka volt, hogy föbelövi magát és azt sem teljesítette. Deák Miklósnéra köszöntötte poharát. Végül Gáspár Balázs megköszönve a székely testvéries fogadtatást, a vármegye nagyráhatott emberét: Dr Elekes Dénes ügyvédet éltette.

Magyar föld oláh kézen.

— A „Magyarország” közleménye. —

Öt esztendővel ezelőtt, a Székely Társaságok Szövetségének Szamosujváron tartott közgyűlésén Bethlen István gróf az egész magyar társadalmat megrendítő előadást tartott az oláhoknak rohamos „Mi vagyunk az utolsó generáció, kik délyt a magyarság számára még megmenthetjük, — mondotta Bethlen gróf, s végzet-szerű kijelentését az e héten tartott síófoki gazdaközgyűlésen ujab megdöböntő adatokkal világította meg. Sajnos, hogy ezt az ijesztő képet feltáró előadást a sajtó szerencsétlen politikai viszonyaink miatt nem részesíthette abban a figyelemben, amint az megérdemelte volna. Érezte, tudta ezt előre Bethlen István gróf, s hogy az alkotmányrombolás borzalmas napjaiban nemzetünk szörnyű tragédiájának mégis biztosíthasson némi érdeklődést, „Az oláhok birtokvásárlá-

sai Magyarországon az utolsó öt évben" c. broszürában ismerteti azt a rémes veszedelme', mi a magyar földnek oláh kézre jutásában rejlik.

Megrázóbb, fájdalmasabb és egyszersmind szégyenletesebb mementó nem hangzott el még nemzet történetében, mint ez a megcáfolatlan statisztikai adatokkal támogatott jankiáltás, mely akkor, midőn egy büns szolgai rendszer a nemzet önállóságát biztosító alkotmányt rombadönti, — feltárja ennek a rendszernek évtizedes mulasztásait a magyar föld megtartásában rejülő mérhetetlen erő fel nem ismerésében. Százhatvanhatezer katasztrális hold magyar föld került hetvenmillió korona értékben az utolsó öt esztendőben magyar bankok, magyar ügyvédek, papok, tanítók, penzionált katontisztek, ügynökök közvetítésével oláh kézre az oláhoklakta vármegyékben. Hány hold és mekkora érték jutott az oláhok tulajdonába a megelőző években, mióta a nemzeti törekvéseket ápoló szégyenletes kormánypolitika orgiát ül ebben az országban?

De lássuk csak vármegyénként Bethlen István gróf statisztikai adatai alapján a magyar föld elvesztésének kétségbeesítő sorozatát. Holdszám veszteségben Arad vármegye áll első helyen, hol 36*503 kat. hold 12,287.770 korona értékben került oláhkézre. Azután Bihar vármegye, a nemzet „apostolának” híres vármegyéje következik, ahol 19.058 kat. hold a veszteség 8,009.300 korona értékben. Az értékelési veszteség azonban legnagyobb Torontál vármegyében, ahol 13 millió 265.600 korona vételért fizettek az oláhok 11.065 kat. hold földért.

Elrettentő az a számsor, ami Bethlen István gróf kétségbeesett lélekkel megírt munkájából élénk tárul. Erdélyben, hol már a magyarság kis szigetekre szorulva nemzeti életért retteg, itt 64.120 holdat foglaltak el az oláhok 23,022.700 korona értékben, ami az oláhoklakta vármegyékben az összes mezőgazdasági birtoknak 8 százalékat foglalja magában. A Királyhágón innen fekvő vármegyékben 102,483 holdat vesztettünk 45,148.217 korona értékben. Tehát a veszteség az oláhlakta vármegyékben a mezőgazdasági birtokból összesen 6.6 százalék.

És vannak egészen szűz vármegyék Erdélyben, ahol az utolsó öt év statisztikája nem mutathat ki veszteséget, mert ott már jóval korábban befejeződött a magyar birtok elvesztésének ijesztő folyamata. Ilyenek: Szeben, Brassó és Fogaras vármegyék. Csik vármegye az egyetlen, hol még az oláhság nem tudott számottevő magyar talajhoz jutni. A nagyon kevés nemzetiséget számláló Udvarhely vármegyébe is már be tudta tenni a lábát az oláh bankok fékezhetetlen földéhsége és senki sem biztosíthat afelől, hogy míg „illetékes tényezők” az alkotmány megsemmisítésében és törvények tiprásában merítik ki kötelességük teljesítését, addig a magyar földre még nagyobb erővel vetik rá magukat az oláhok.

Hogy ez a szomorú kép még siralmasabb legyen, rá kell mutatnunk arra is Bethlen gróf ijesztő véskiáltása nyomán, hogy a földvesztés csak a 100 holdon felüli birtokokat foglalja magában. A kishirtok és törpebirtok veszteségről, ami napirenden van főként Erdélyben, nincsenek adatok. Mit vesztettünk itt, annak Isten a megmondhatója.

Annyira nemzeti ügyet képez ez a kérdés, hogy itt pártpolitikáról beszélni nem volna szabad, hiszen még azokról sem lehet feltételezni, hogy ezt a végzetes, pusztító folyamatot elősegítik, akik az alkotmány, a törvény, a nemzeti tradíciók lábba tiprásával akarják „negmenteni” az országot. De mégis Bethlen István gróf nagyjelentőségű munkájának egy mondata: „a magyar birtokosztály a hazafiasság hiányának

tartotta, azzal illette és elítélte azokat, kik oláhoknak birtokot eladtak” — önkéntelenül arra sarkal, hogy firtassuk egy kissé az eladókat is. Csak néhány nevet ragadjunk ki a sok száz név közül, hogy rájuk olvassuk az erdélyi birtokos osztálynak Bethlen István gróf által regisztrált ítéletét. Teleki Samu gróf, Almay Olivér, Mayer Ödön, Hollaki Imre munkapárti képviselők, id. Haller János gróf, Mara László, Fejérváry Jenő, Somogyi István főispánok, Szapáry Pál gróf, a Teleszki- és Beöthy-családok tagjai, Zeyk Károly, Mikó Árpád, Baresay Domokos, Bauszner Guidó volt főispán és főrendiházi tagok, stb, a „nemzeti” munkapártnak oszlopos tagjai előszeretettel adták birtokaikat oláh kézre.

Nem élünk most olyan időket, hogy volna valamely szerve az államnak, melynek figyelmét erre az elrettentő züllésre eredménnyel felhívni lehetne. Csak bus lemondással, reménytelenül konstatálnunk lehet földünknek és fajunknak rémes pusztulását.

Bethlen István gróf ennek dacára érdemes munkát végzett, s aggódó lelkének véskiáltásáért köszönettel tartozik neki az ország, s ha majd elvonul fejünk felül a vihar, talán meg fogja hallani ezt az egész ország és minden faktor, akit illet.

Lajos Dénes.

HIREK.

— **Az ellenzék üdvözlése.** A vasárnapi népgyűlésből a szövetkezett ellenzék vezetőségéhez a következő táviratot intézték: A mai napon tartott székelykereszturi népgyűlésről a nép ezreinek üdvözlését küldjük. Rendíthetetlenül ragaszkodunk a szövetkezett ellenzéki párthoz s velük együtt a legmesszebb menő törvényes küzdelemre készek vagyunk mindaddig, míg a törvényhozás vissza nem állíttatik régi állapotába. Kívánjuk, hogy nagy alkotmányvédők munkájukat minél hamarabb a teljes jogrend helyreállítása kövesse. Pap Mózes elnök, Szentmártoni Kálmán titkár.

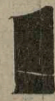
— **A székely dalosok Budapesten.** Székely Dalegyletünk tagjai tegnap a reggeli vonattal utaztak el az Országos Dalszövetség diszgyűlésére és versenyére. Isten vezérelje derék székely dalosainkat és adja, hogy újabb dicsőséggel gazdagítsák eddigi érdemeiket az ország fővárosában!

— **Városi közgyűlés.** Székelyudvarhely város képviselőtestülete e hó 24-én rendkívüli közgyűlést tartott. A tanács előterjesztésére 300 K segélyt szavaztak meg a Székely Dalegylet részére és egyhangulag elhatározták, hogy az Országos Dalos Szövetség a legközelebbi dalos versenynek Székelyudvarhelyen leendő tartására meghívassék. A meghívásnak a város nevében való tolmácsolásával Dr Paál Árpád vármegyei főjegyző, dalegyleti elnököt bízták meg. A Bem-utcai házak lebontásával és a régi vágóhidon való felépítésével 5800 K vállalati összeggel Tóth Józseffel kötöttek szerződést. Kassay F. Pál városi állatorvos lemondását — akit a földmivelésügyi miniszter a temesmegyei Kevevára belépő-állomáson járási m. kir. állatorvosnak nevezett ki és a belépő-állomási szolgálattal is megbízott — tudomásul vették június hó végével való távozással s az állás betöltése ügyében az alispánt megkeresték. Addig is a helyettesítés eszközölését a polgármesterre bízták. Ezzel a közgyűlés véget ért.

— **A polgári leányiskola** vasárnap igen sikerült záró-ünnepélyt tartott a Budapestszálló színháztermében. Nagy közönség élvezte végig a válogatott műsort és a több szőr megnyilvánult tetszés-zaj, tapsvihar igazolta, hogy a vezetőség s különösen Dobóné Dömény Mária zenetanárnő fáradhatatlan tevékenységét, valamint a szereplő növendékek ügyességét teljes mértékben tudja méltányolni.

E NAP

Hétfő július

Theodorik

az új évnegyed kezdete
Ha előfizetése lejárt, siessen azt megújítani, hogy a »SZEKELY-UDVARHELY« továbbra is b. címére pontosan küldessék

Székely Testvérek!

Nagy küzdelem között áll a magyar nemzet. — Szüksége van minden fiára, de sokszorosan szükséges a szabad, függetlenség, bátor szavnyajság. Mert ha minden szabadságunktól megfosztanak is, a sajtó által vissza szerezhetjük elkobzott jogainkat.

Támogassuk az igazi 1848-as függetlenségi sajtót, mert azzal önmagunk függetlenségét, szabadságát segítjük elő. Hazafiasztszettel kérjük tehát az előfizetések megújítását. Előfizetési ár negyedévre 2 K 50 f

— **„Népgyűlés és fáklyásmenet”.** E címen rettenetes rövid látással, a lelkiismeretnek legparányibb látszata nélkül, merész igazságtalansággal, szóval munkapárti elvetemedettséggel foglalkozik az Udvarhelyi Híradó ugynevezett „Udvarhelyvármegye független politikai lapja” Székelyudvarhely város polgárságának e hó 16-án tartott népgyűléssel s az azt követő fáklyásmenetnek lefolyásával. Vajjon mit gondol ez a mindenkori hatalom árnyékába huzódó, „független” jelzővel kendőzött, bécsi ronggyal színezett kormánypárti szócső!? Annyira bárgyunak hiszi hivatalos presszióval fogdosott, elvakítani törekedett olvasóit (ha ilyenek még létezhetnek a mai viszonyok között!), hogy a szemük láttára megtörtént igazságokat is hazugságnak fogják elhinni majd neki!? *Tunyogi Csapó Ferenc*, ez a derék, becsületes hazafi, a „Központi-szálló” bérlője, már korábban megadta a méltó választ... Most a magyar nemzet alkotmányáért foly a harc. Deák Ferenc, ki a sajtótörvényt egyetlen törvényszakaszba szeretete volna foglalni s ez az, hogy: „Hazudni pedig nem szabad” — a haza érdekében álló cselekedetekről így szólt: „Én kezemmel soha zsebem körül nem forgolódtam, midőn a haza érdeke forgott kérdésben; tiszta keblemben tartottam mindig kezemet, s nyugodt lelkiismerettel huztam ki azt onnan. Adja Isten, hogy a kik e helyen, mint a nemzet képviselői időnkint megjelennek, ezt szintén ily tiszta érzéssel mondhassák”. Mi ezt követjük. A „független” szócső, „független” nevéhez méltóan, miért nem fogad szót a nagy Deáknak? „Hazudni pedig nem szabad!” Avagy címe is a tartalomhoz való!? Ebben igazza lehet...

— **Kamarai ülés.** A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara e hó 28-án d. u. 3 órakor székházában, Marosvásárhelyt teljes ülést tart.

— **Kuria a zálogüzletről.** Az aradi ipar- és népbank, melynek zálogüzlete is van, évek óta azt a gyakorlatot követi, hogy három hónapra előre levonja a kamatot a zálogtárgyakra adott kölcsönből. Tavaly a rendőrség feljelentette a bank vezérigazgatóját, hogy törvénytelen kamatszédésre utasítja a zálogosztályt. Az aradi járásbíró, majd a törvényszék elutasította a följelentést és kimondta, hogy a bank jogosan veszi föl három hónapra előre a kamatot. A rendőrség folytatta az ügyet a Kuriára, mely megállapította, hogy a két alsó fórum megsértette a törvényt. A zálogintézeteknek ugyan is csak egy hónapi kamatot szabad előre levonni, egy hónapon túl csak annyi kamatot számíthat, a hány napig a zálogtárgy nála volt. A Kuria utasította a járásbírókat, hogy az 1881. évi XIV. törvénycikk alapján indítson új eljárást.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő bevásárlásainál és megrendeléseinknél a „SZÉKELY-UDVARHELY” c. ujságo felemlíteni sziveskedjék.

Családi ház

Székelyudvarhelyt, a Solymossy-utcában, mely szép tágas 2 szobából, konyha, pince, istálló és más melléképületekkel, külön udvarral, gyümölcsös- és veteményes kerttel, a vasúti állomás közelében egészséges levegővel bír, igen szép helyen van, azonnal eladó. 8 évig adómentes. 2400 K készpénzzel átvehető ifj. Pálfi József tulajdonostól ugyanott.

Udvarhelyvármegye Nemes Családjai.

Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses család történeti adatokat tartalmaz.

Polgári leányiskolát végzett

leányt Julius 1-ére felvesz Fabian József gőzfűrés- és gőztélagyárának irodájában Székelyudvarhelyt.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők **Medgyes.**

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Katholikus és református imakönyvek e lap kiadóhivatalában kaphatók.

Meghívó.

Székelyudvarhelyi ipari és gazdasági Hitelszövetkezet, mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja folyó hó 29-én d. u. 3 órakor a szövetkezet helyiségében.

rendes közgyűlést

tart, melyre a tagok, most már másodikban meghívottnak, azon figyelemmel, hogy az alapszabályok 40 §-a értelmében — tekintet nélkül a tagok számára — fog a közgyűlés megtartatni.

Székelyudvarhely, 1912. jun 21.
Az igazgatóság

80 hold tagosított birtok Héjjasfalván eladó. A terhek átvételével kevés pénzzel megvehető, jutányos árban. Esetleg Székelyudvarhelyt egy nagyobb befelekkel elcserélhető. Értesítést ad: ifj. Orbók Lajos Medgyes.

B O R I!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is.

St. Fernolendt Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári fennállás

Védjegy: „Horgony”.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régi és bizonyított házi szer, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult készvényénél, oszdnál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Súlyos hamisítványok miatt bevételekor óvatossággal legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K. 30, K. 1.40 és K. 2.— és ügyesül minden gyógyszerertében kapható — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. Richter Gyógyszertára az „Arany országhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 3 neu.

Névjegyek,

Meghívók,

Eljegyzési

és Esküvői

valamint gyász-

jelentések

ugyszintén mindenféle

könyvnyomdai és

könyvkötői munkálatok

izléses kivitelben, gyorsan és

pontosan készülnek

Betegh Pál

könyvnyomtató és könyvkötő-intézetében.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emile Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász-levélpapírosok stb. **Képes leveledzólapok** 20-féle helybeli felvétel. Nagyválaszték tájképes virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

Allandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súly és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. Hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyzet-tek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegyárcaák Dehányszivartárcaák bőrből és fémből. Bortárcaák, pénzes-erszények, okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélirótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárok, disztollszárok. Ironok, fekete, színes és másoló-ironok (crayonok), zsebironok, esavarironok (crayonok), zsebironok, iron-heggyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztó, titbronz.

HEGEDÜ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hang-gelők-sipok és orgonák. Monogramok fehérnemű és leveledpapírjelzésre. Kézi nyomda. Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári árban.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megye elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár tömbök (Block), hárca és szelvénykönyvek.

Körzök,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-szfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszögek, kapesok stb.

Betegh Pál könyvnyomtató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhely